

FOTO: SKOGSBIBLIOTEKET, SLU

Tjärgropar och tjärdalar

Tjära har framställts i en mängd olika typer av anläggningar. Den har varit en viktig exportartikel från 800-talet och fram till våra dagar. Under lång tid var Sverige ett världsledande exportland.

Tjärgropen är en relativt nyupptäckt lämningstyp, som visat sig vara vanlig på en del håll. Den var i bruk under vikingatid, men hade föregångare under tidigare faser av järnåldern. Tjärgropen är en föregångare till tjärdalen och har fungerat på samma sätt, men saknar avtappningsränna för den färdiga tjäran. Denna samlades istället upp i en grop under anläggningen som tömdes när tjärbränningen var avslutad.

Tjärdalar har förekommit i stort sett i hela landet. De kom i bruk under medeltiden, och kom att användas fram till mitten av 1900-talet. I södra Sverige är tjärrännor en vanlig lämningstyp på sina håll, med ungefär samma användningstid som tjärdalen.

Man har även gjort tjära i tjärugnar, tjärfabriker, på tjärstenar och i tjärnilor.

Tidigt använde man hela furor som råvaror för tjärtillverkningen, men när konkurrensen om råvaran tilltog övergick man till att bara använda de mer törerika tallstubbar, vilka grävdes upp några år efter avverkning, sågades upp och finklövades.

Råd

Se till att ta bort all skog på och i omedelbar närhet till lämningen, annars är risken stor att lämningen skadas av stormfällning. Lämna kulturstubbar som är 1,3 m höga kring den, så tätt att avgränsningen blir tydlig. De behöver inte vara av grova dimensioner, mellangrova stubbar gör jobbet väl så bra. Se till att inte markbereda i fornlämningsområdet utan tillstånd från länsstyrelsen om lämningen är klassad som fast fornlämning.

Ibland finns det en enkel väg eller stig som leder fram till tjärdalen. Den är dock sällan beskriven eller registrerad. Håll den fri från ris och körskador.